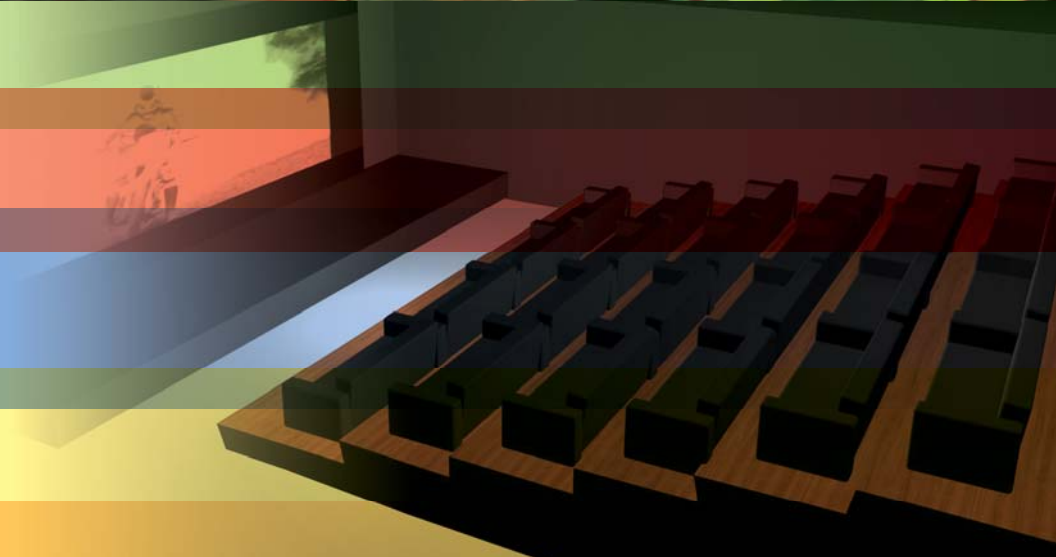

de Verbeelding

De plek

Al eeuwenlang is het Utrechtse Smakkelaarsveld een kruispunt van wegen, een trefpunt van mensen en culturen.

In de Gouden Eeuw werd hier, ter hoogte van de toenmalige Catharijnepoort, de Leidse Vaart aangelegd (1665). De nieuwe vaarroute was een onderdeel van het uitbreidingsplan van Hendrik Moreelse. Mede dankzij nieuwe jaagpaden betekende deze nieuwe vaarweg een fikse verkorting van de reistijd per trekschuit naar het westen.

Het Leidseveer en de daarbij gelegen Smakkelaarsbrug groeiden uit tot een belangrijk verkeers- en handelsknooppunt: hier kwamen de Leidse Vaart, de Vleutensewetering en de Utrechtse singel samen. Roepers coördineerden de handel: ze riepen de voerlieden en bepaalden met behulp van zandlopers het tempo van de aan- en afvoer van de handelswaar. In de omliggende cafés dobbelden ("smakten") de schippers om trekpaarden en vracht. De buurt was vol leven en beroering.

Moreelse wilde Utrecht aantrekkelijker maken voor kooplieden en andere ondernemers. Via de handel moest de bedrijvigheid in de stad aangejaagd worden. Maar ook verfraaiing van de stad was voor Moreelse een belangrijk motief.

In onze moderne maatschappij is informatie het belangrijkste handelsgoed. De economie draait erop en onze vrijetijdsbesteding wordt er in belangrijke mate door bepaald. Investeren in de kennisinfrastructuur is daarom essentieel. Steden waar kennis en creativiteit op een hoog niveau aanwezig zijn, vormen de knooppunten in de hedendaagse, globaliserende economie.

Het vooruitzicht van een gebouw, gewijd aan de kunsten, het woord en het beeld, juist op een plek waar mensen en handel zich al eeuwen geleden concentreerden, is daarom geweldig. De essentie van de plek wordt ermee gevat en de transformatie van de tijd van vroeger naar de tijd van vandaag wordt er prachtige mee gesymboliseerd. Pal naast Utrecht Centraal, die grote toegangspoort tot de stad en de wereld, ligt de kans om Utrecht in mentale en digitale zin te verbinden met de maatschappij van nu en, vooral; de toekomst. Dat dit gebeurt in een context waarin de Catharijnesingel wordt hersteld en de Leidse Vaart weer bevaarbaar wordt, maakt het des te mooier: terwijl de relatie met vroeger wordt hersteld, wordt tegelijkertijd het stadscentrum aangesloten op de digitale snelweg. Zeker als dit gestalte wordt gegeven met een gebouw dat een blikvanger mag zijn, zal iedereen die Utrecht is toegedaan - net als Moreelse - hiervan de grote waarde inzien.

Natuurlijk moet het gebouw een baken in de stad worden. Op de locatie, langs de herstelde singel en tegenover het nieuwe Muziekpaleis, past een bijzonder gebaar. Zéker als het om een cultureel instituut gaat. Maar het mag geen protserig gebouw worden. Geen dikdoenerig complex dat alleen over cultuur met een grote C gaat.

De initiatiefnemers, te weten de gemeente, de Bibliotheek Utrecht, de Stichting Artplex en het Utrechts Centrum voor de Kunsten (UCK) staat een ander bouwwerk voor ogen. Een gebouw dat zich op alle momenten van de dag en de avond opent voor het publiek. Waar contact tussen binnen en buiten de basis van het ontwerp vormt. Een plek waarin water als verbindend element tussen hemel en aarde, tussen singel en vaart een rol speelt. Een gebouw dat ruimtelijk is en licht, uitnodigend, overzichtelijk en informatief. Maar ook een bouwwerk dat expressief is en zich tóónt aan de buitenwereld: aan de Utrechters die langskomen, de toeristen die het historische centrum bezoeken en de reizigers die per trein de stad passeren. Kortom: een gebouw waarin de verbeelding centraal staat..

Het gebouw zal geen gewone bibliotheek of klassiek filmtheater gaan bevatten. Oude media spelen er nog wel een rol, maar het wordt vooral een centrum van nieuwe media, kunsten en vele mogelijkheden; een plaats waar informatie, cultuur, educatie, uitgaan en amusement via de modernste middelen tot je komen. Een plek waar je natuurlijk nog steeds boeken, tijdschriften, dvd's en films kunt vinden, maar waar ook de digitale wereld in al zijn verschijningsvormen te beleven valt; van internet tot databank, van gamelab tot trailertafel, van fotoarchief tot videowand. Een plek waar je kunt zoeken naar de geschiedenis van een voormalig handelsknooppunt, maar waar je je ook over de actualiteit kunt informeren. Waar je kunt wegdromen bij een bijzondere tentoonstelling, maar je ook kunt mengen in een stevig debat. Waar jongeren breakdanceworkshops kunnen krijgen en kinderen oefenen voor een musicalproductie. Een plek dus, waar je de nieuwste media en trends niet alleen kunt vinden, maar ook kunt onderzoeken, benutten en ...beleven!

Het gebouw wordt een plaats waar je gemakkelijk binnenwandelt. Het gebouw leidt en verleidt je van de ene naar de andere functie, het biedt rust en overzicht waar nodig, maar ook uitdaging en vermaak. Je kunt er kennis tanken, je zintuigen laten verrassen, kunsten beoefenen, nieuwe werelden ontdekken en gelijkgestemden ontmoeten. De horeca zal een essentieel onderdeel van het complex vormen. Het grand café/restaurant, het café en de koffiecorners zullen flexibel van opzet zijn om de toeloop, die gedurende de dag in intensiteit zal variëren, te kunnen opvangen. Vooral rond het middaguur (als het restaurant door lunchende bezoekers wordt gebruikt, maar ook als bedrijfskantine functioneert) en na de eerste avondvoorstelling zal het gebouw een dynamisch, bruisend geheel zijn.

Levendigheid in het gebouw, op straat, in de overgangsgebieden, is een belangrijk uitgangspunt voor het gehele complex. Dat is belangrijk voor de veiligheid en de leefbaarheid in het gebied. Daarom komen er tevens woningen in het complex. De helft van het totale vloeroppervlak zal worden aangewend voor het realiseren van koopappartementen met een netto oppervlak van ca. 100 m²: een spannend onderdak voor stedelijke professionals met een goed inkomen. Woningen die niet in het gebouw worden weggestopt, maar die zichtbaar en herkenbaar zullen zijn. Daarnaast komen er natuurlijk parkeerplekken in het complex, zowel voor de auto als voor de fiets.

Het gebouw

Wie het gebouw straks bezoekt, merkt buiten al wat er binnen te doen is; hij ziet mensen lopen, studeren, tijdschriften lezen, kunstlessen bezoeken. Hij ziet in ledverlichting de aankondigingen van films en festivals. Hij ziet een dvd-winkel, een café, een expositie van de kunstuitleen. En vaag hoort hij ergens een toonladder opklinken.

Via een loopbrug ga je de Leidsche Vaart over en kom je de wintertuin van het complex binnen. Door de doorlopende bestrating tot in het gebouw gaat de overgang van buiten naar binnen haast ongemerkt. Centraal is een grand café met een terras aan het water. Net als het exterieur verraad het interieur dat het hier om een culturele hotspot gaat. Het gebouw is kunst op zich.

college. Zij gaan de grote theaterzaal in die zojuist nog is aangepast. Gisteravond vond er een prijsuitreiking plaats en stonden de tafels en stoelen in een glamourvolle cabaretopstelling. Nu is het meubilair verplaatst en leent de zaal zich om geconcentreerd te luisteren naar de inleider en daarna - met het notitieblok op tafel - een film te analyseren.

Naarmate de ochtend vordert, wordt het publiek meer divers. Volwassenen zijn op weg naar een schildercursus model en portret. Jongeren komen binnen en bezetten de glazen studeercabines die zich op allerlei plaatsen in het bibliotheekgedeelte, maar ook bij de dvd-winkel en het café bevinden. Sommige cabins zitten in een soort uitstulping van de gevel: als je daar zit heb je een magnifiek uitzicht. Aan de zuidkant op de levendigheid van het Stationsplein, in het westen op de sporen

De bezoeker

Degene die 's morgens dit kunstwerk binnegaat, merkt meteen dat het gebouw vroeg wakker is, ja zelfs misschien niet is gaan slapen. Op grote beeldschermen wordt het ochtendnieuws van de internationale tv-stations getoond. Elders zijn de beursberichten te volgen en staat op informatiewanden wat er 's avonds in de stad te doen zal zijn. Op een videomuur zijn al de trailers te zien van de films die draaien.

In de wintertuin verzamelen zich schoolkinderen die naar een muziektheatervoorstelling gaan met aansluitend workshops in het gebouw in de verschillende studio's. Het Utrechts Centrum voor de Kunsten voert dit project uit. Op school wordt het muziektheaterproject voortgezet uitmondend in een presentatie voor de ouders. Ook zijn er studenten van de studie Film- en Televisiewetenschap voor een

en de Kop van Lombok, in het oosten op het majestueuze Muziekpaleis. Niet erg bevorderlijk voor de studie, maar wel een fantastische plek om naar de favoriete muziek op je iPod te luisteren.

Een andere schoolklas komt binnen onder leiding van de juf. Ze gaan naar een lezing van de kinderboekenschrijfster Francine Oomen. De lezing vindt plaats in één van de kleinere filmzalen aan de zijkant van het gebouw. Na afloop wordt er een animatiefilm vertoond, gebaseerd op een boek van de schrijfster. Daarna mogen de kinderen de bibliotheek in om te speuren naar boeken en objecten die met het thema te maken hebben. Ze gaan naar huis met een stapel spannende boeken.

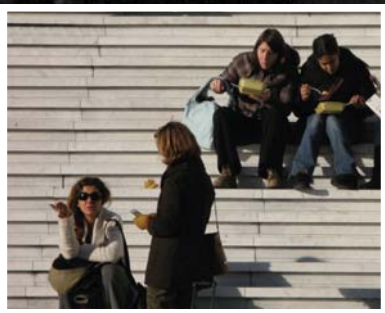
Een groep mannen-in-pak betreedt rond elf uur de centrale hal. Zij komen voor de try-out van een commercial en spoeden zich naar een filmzaal. Gelukkig ligt deze wat verscholen en is hij goed geïsoleerd. De reclamefilm gaat gepaard met stevige rockmuziek en wordt vijf keer opnieuw gedraaid. Na iedere vertoning breekt er hevige discussie uit.

Rond het middaguur loopt het café-restaurant op de begane grond snel vol. Vanuit de kantoren van diverse bekende filmfestivals, gesitueerd op hogere verdiepingen in het gebouw, komen de medewerkers naar beneden voor de lunch. Sommigen lopen naar buiten om op het terras plaats te nemen, anderen mengen zich binnen tussen de bezoekers van de bibliotheek, de studenten, de deelnemers aan workshops en meetings. Degenen die weinig tijd hebben eten een broodje terwijl ze verder werken achter hun laptop. In het café draait het personeel overuren. Zeker nu het zonnig is, is het op het terras langs het water een drukte van belang.

Het gebouw lijkt op een groot organisme. Als de lunchtijd voorbij is, verspreidt iedereen zich geleidelijk weer over het gebouw, totdat er in elke uithoek iets te doen is. In de kidscorner 'bewonen' bekende boek- en filmfiguren de ruimte, die gedomineerd wordt door een grote woudreus uit het duizend bomenbos. Een eindje verderop vind je de jongerenafdeling. Hier ligt de wereld multimediaal aan de voeten van de grotere kinderen. Twee jongens zitten achter een beeldscherm nieuwe games uit te proberen. Andere jongens bouwen een website waarmee ze humoristische filmpjes die ze in de multimedialer werkplaats hebben gemaakt, aan de wereld gaan tonen. Een groep meiden is als schoolopdracht een eigen videoclip aan het monteren en zoekt passende beeldfragmenten bij elkaar. De aanwezigheid van een gamelab en een plek waar bedrijven de nieuwste vindingen op het gebied van informatievoorziening, -verwerking, en -technologie presenteren, maakt deze ruimte extra aantrekkelijk.

Naarmate de middag verstrijkt wordt het steeds drukker. Kinderen komen met een instrument op de rug voor de big band repetitie. Ouderen komen documentaires bekijken voor de cultuurreis die ze willen ondernemen, studenten bezoeken de muziekafdeling en proberen een partituur uit op de piano in de geluidsdichte cabine, jongeren treffen elkaar in het café en maken plannen door de avond. Bij de filmbalie worden kaarten verkocht, zowel voor de voorstelling van half vijf als voor de avondvoorstellingen. Op de derde verdieping geeft de artistiek leidster van het Nederlands Film Festival in een zaal een persconferentie waarin ze het programma voor het komende festival uit de doeken doet. De mannen-in-pak, inmiddels uitgeraasd, laten zich als groep door het complex leiden, her en der foto's van Johan van der Keuken bekijken. De foto's bevinden zich op panelen, soms klein en soms enorm groot, die fraai aangelicht in bijna alle ruimten hangen.

Een jonge ondernemer komt binnen en meldt zich bij de kunstuitleenbalie. Hij wil een schilderij uitzoeken voor zijn kantoor. Hij heeft al de digitale catalogus geraadpleegd en een shortlist gemaakt van favoriete werken, maar vindt het moeilijk een definitieve keuze te maken. Hij slentert wat langs de verschillende expositieplekken in de hoop verliefd te worden op dat ene werk. Ondertussen wordt een enclave op de eerste verdieping geschikt gemaakt voor een literaire bijeenkomst, die vanavond plaatsvindt. Nabij het café is de trailertafel nu helemaal bezet: hier bestudeert men het filmaanbod en bekijkt men trailers van de films die draaien. Sommigen raadplegen ook de computer, om recensies te lezen of clips op You Tube te bekijken.

Aan het begin van de avond is het spitsuur, maar toch vindt iedereen vrij snel en gemakkelijk zijn weg. Meisjes verzamelen zich voor een cursus jazzdance die bij het UCK wordt gegeven. In de grote zaal wordt een topfilm vertoond die al weken draait. In de bibliotheek begint een lezing in het kader van de Marguerite Duras-maand. Ook komt een bekende acteur voorlezen uit haar werk. In een tweetal zalen worden gerestaureerde films van Duras vertoond. Een leesclub dwaalt door de bibliotheek om inspiratie op te doen voor een nieuw thema. Een tiental jongeren heeft boven in het gebouw exclusief een filmzaal gereserveerd om samen op grootbeeld naar Apocalyps Now te kijken. In een andere zaal kijkt een groep geïnteresseerden naar de film van Antonioni. Ze hebben elkaar via de Antonioni-community op de website van het Artplex gevonden en samen de studiozaal besproken.

Naarmate het buiten donkerder wordt, wordt het aanzicht van het gebouw spectaculairder. Door middel van wisselende projecties op de gevel is, in flarden, te zien welke filmscènes er binnen getoond worden. Op een wand van de wintertuin begint, als de duisternis is gevallen, een soort buitenbioscoop. Zittend in de tuin kun je daar de film zien en tegelijkertijd van een drankje genieten en kijken wie er binnen komt, weggaat, langs flaneert...

Bibliotheek, filmvertoning en kunsteducatie in één gebouw is net zo bijzonder als voor de hand liggend. Bijzonder omdat er in Nederland weinig voorbeelden van bestaan. Voor de hand liggend omdat er sterke overeenkomsten bestaan tussen de mediadragers in de bibliotheek (boeken, cd's, dvd's, games, kunstwerken), de beelden in de bioscoop en de educatie in de kunsten. De bibliotheek bevordert het verwerven van informatie, de bioscoop de cultuur van het kijken, het UCK de gevoeligheid voor kunstuitingen. En alle drie bevorderen zij op multimediale manier de verbeelding.

Veel fictieboeken kennen een verhalende structuur, zoals ook films, games, kunstwerken, dans- en muziekstukken een verhaal vertellen. Veel films en muziekuitingen zijn daarnaast gebaseerd op boeken. En de overeenkomst tussen non-fictieboeken en documentaires is onmiskenbaar.

Zowel de Bibliotheek Utrecht als het UCK en de Stichting Artplex, die zich inzet voor een bioscoopcomplex in Utrecht voor de vertoning van de artfilm, streven naar verdieping, verrijking, entertainment en een kwalitatief hoogwaardig aanbod. Zowel bibliotheek als UCK en Artplex zien voor zichzelf een belangrijke educatieve rol weggelegd, gericht op jeugd en jongeren, maar ook op volwassenen.

De gezamenlijke missie van Bibliotheek, Stichting Artplex en het UCK is om een dynamisch en eigentijds cultuurcentrum te maken voor informatie, verdieping, educatie, ontmoeting, ontspanning en reflectie over kunst, cultuur, geschiedenis en actualiteit. Het centrum moet een herkenbare en stabiele factor worden in de dynamische wereld van de beeldcultuur en daarin leidend, stimulerend, enthousiasmerend en selecterend zijn. Daarbij moeten alle mogelijke nuances en uitdrukkingsmogelijkheden van zowel oude als nieuwe kunstvormen beleefd kunnen worden.

Voor de drie organisaties geldt dat de huisvesting in één gebouw en de overeenkomsten in activiteiten zullen leiden tot een stimulerende synergie. Het gezamenlijke huis wordt een gebouw voor de toekomst. Door het realiseren ervan zal Utrecht op het gebied van cultuur en nieuwe media klaar zijn voor de 21e eeuw.

$$1 + 1 + 1 = 4$$

Het gebouw zal dé ontmoetingsplaats worden voor een brede schakering aan bezoekers, ongeacht of ze afkomstig zijn uit de stad en de provincie Utrecht of uit de rest van de wereld. Op jongeren moet dit cultuurcentrum een grote aantrekkingskracht gaan uitoefenen.

Het gebouw zal inhoudelijke concepten en een ambitieuze programmering met elkaar combineren in een hoogwaardige architectonische ambiance, zodat een zeer groot publiek wordt bereikt. Een aantrekkelijke horeca is onlosmakelijk aan dit concept verbonden. De horeca veraangenaamt het bezoek, werkt als 'trekker', verbindt sferen met elkaar en creëert de noodzakelijke voorwaarden voor 'een avondje uitgaan'.

Voor alle functies tezamen wordt gemikt op 1,75 miljoen bezoekers per jaar. Dat is net zoveel als 70 maal een volle bak in Stadion Galgenwaard en 1.750 maal een uitverkochte stadsschouwburg.

De huidige centrale bibliotheek aan de Stadhuisbrug is niet groot genoeg om alle nieuwe ontwikkelingen, waaronder de opkomst van nieuwe media en de groei van de stad naar 350.000 inwoners, op te vangen. Ruimte om uit te bouwen is er op de huidige locatie niet. Daardoor zijn er nu minder studieplaatsen en zitplaatsen dan gewenst, minder achtergronden en magazijncollecties dan nodig, minder ruimte voor ontmoeting en activiteiten, geen bibliotheektheater met een professioneel podium, weinig expositieruimte en geen centrale inname- en uitleenruimte die het gebruiksgemak voor het publiek vergroot. Daarnaast is de huidige locatie niet gunstig gelegen voor het openbaar vervoer, zijn er geen voorzieningen voor invalide parkeren en is er onvoldoende parkeerruimte voor alle fietsen.

Voor de Kunstuitleen, organisatorisch al enige tijd onlosmakelijk met de bibliotheek verbonden, is er al helemaal geen plaats. Nu bevindt de kunstuitleen zich in een apart pand aan de Maliebaan. Daar heerst chronisch ruimtegebrek, is te weinig ruimte voor tentoonstellingen en is de toegankelijkheid voor minder validen slecht geregeld.

De Stichting Artplex beoogt in Utrecht een nieuwe kunstinstelling tot stand te brengen, een instituut voor de presentatie van film- en mediakunst en van het beeldexperiment. Deze instelling wil veel meer zijn dan alleen een bioscoop: gestreefd wordt naar de theatrale en museale presentatie van film- en mediakunst in al zijn uitdrukkingvormen en dit onder de voor het publiek best denkbare omstandigheden. Daarnaast wordt beoogd om ook iets te doen aan het tekort in de stad aan moderne, goed toegeruste filmzalen. Zalen die een antwoord kunnen geven op de wensen van de 21ste eeuw. Het huidige filmaanbod in Utrecht is voornamelijk te zien in verouderde, nooit oorspronkelijk als bioscoop gebouwde zalen. Omdat deze zalen een overvolle programmering kennen, is er nauwelijks mogelijkheid om een compleet en evenwichtig artilfilmprogramma te tonen. Daarnaast

is het nauwelijks mogelijk om in de bestaande accommodaties de oude en de nieuwe (beeld)media met elkaar te verbinden. De stad dreigt hierdoor haar vooraanstaande positie op filmgebied (met twee belangrijke landelijke festivals met een grote uitstraling: het Nederlands Film Festival en het Holland Animation Film Festival) te verliezen. Uit recent onderzoek is gebleken dat er in de stad ruimte zou zijn voor ca. 800 extra bioscoopstoelen voor de vertoning van de artilfilm.

In het centrum van Utrecht is het UCK te vinden op verschillende locaties. De hoofdvestiging is aan het Domplein (muziek, dans, theater en musical). Daarnaast worden er cursussen gegeven aan de Verlengde Hooggravenseweg (beeldende kunst), de Ganzenmarkt (audiovisuele kunst/multimedia/schrijven) en het Janskerkhof (theater). Het UCK heeft sterk de behoefte om de functies die nu over het centrum verspreid liggen, te bundelen in een aansprekende centrale locatie. Daarmee moeten in de eerste plaats de serieuze ruimteproblemen die het UCK nu heeft, worden opgelost. Het huidige tekort aan grotere cursusruimten zet namelijk een ongewenste en onnatuurlijke rem op veel activiteiten, vooral in de hoek van de podiumkunsten en de digitale media. Daarnaast zal een bundeling van functies de synergie in zowel de organisatie als het cursusaanbod verbeteren.

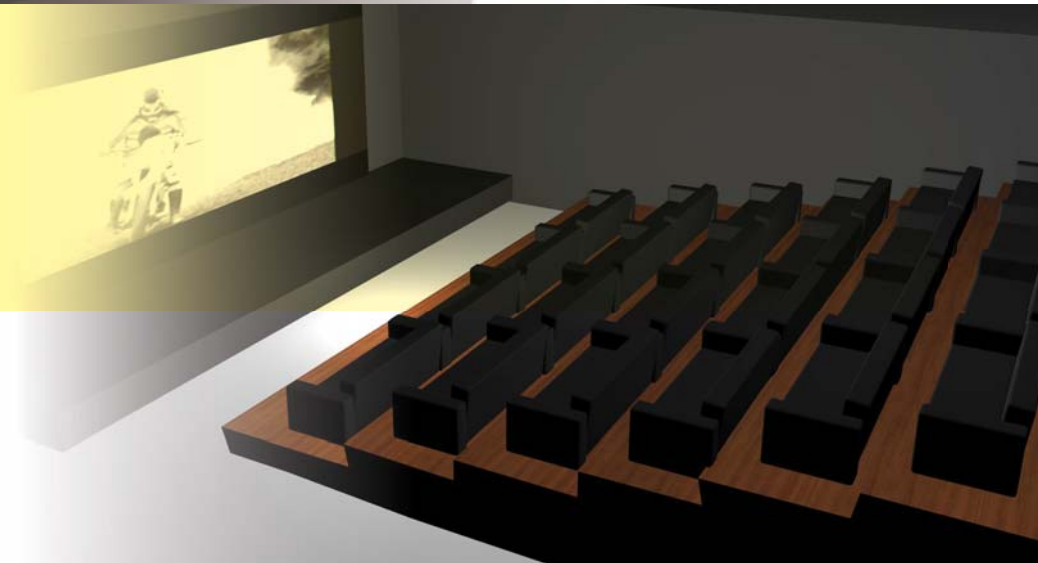
In de tweede plaats wil het UCK met een betere en meer in het oog springende huisvesting zijn aantrekkingskracht op het brede publiek aanzienlijk vergroten. Het UCK wil toegroeien naar een situatie waarbij er sprake is van enerzijds een goed toegeruste centrumlocatie waar alle kunstdisciplines samenkomen en anderzijds dependances en decentrale activiteiten in de wijken, waaronder Leidsche Rijn, Overvecht en Zuid. Vanuit dat vertrekpunt zal het UCK zich kunnen manifesteren als een krachtige kunsteducatie-instelling die met een rijk en divers aanbod velen in de stad weet te bereiken, jongeren zowel als ouderen, toppers zowel als liefhebbers, individuele cursisten zowel als amateurkunstverenigingen.

Inspelen op trends en ontwikkelingen

Onze samenleving wordt steeds sterker door de media en de beeldcultuur bepaald. Daarbij is de gebruiker van die media steeds vaker ook zelf producent, distributeur en recensent. Er is, mede als gevolg van de digitalisering, sprake van een toenemende individualisering van het mediagebruik. De digitalisering van onze maatschappij is niet de vervanging van de ene techniek door de andere, maar verandert fundamenteel de manier waarop wij met informatie, cultuuruitingen en amusement omgaan.

Bibliotheekgebruik

De centrale bibliotheek van Utrecht wordt, in marketingtermen, vooral bezocht door (over het algemeen hoogopgeleide) jonge stedelingen (59% is jonger dan dertig jaar) en door oudere cultuurgenieters (28%). Voor de huidige centrale bibliotheek geldt derhalve dat de doelgroep beduidend anders is dan die van de wijkfilialen, waar een veel breder publiek komt.

De manier waarop mensen omgaan met de bibliotheek wijzigt zoals gezegd onder invloed van de digitalisering en automatisering. De bibliotheek wordt steeds minder een bewaarhuis voor boeken. In plaats van de collectie, komt de klant centraal te staan. Ook veranderingen in ons vrijetijdsgedrag spelen daarbij een rol. Terwijl de stad Utrecht groeit, stagneert het gebruik van de bibliotheek in de afgelopen jaren. Nog steeds is de bibliotheek met 60.000 leden en 1.4 miljoen bezoekers per jaar de grootste culturele instelling van de stad, maar aanpassing van de bibliotheek aan de veranderde wensen van de (potentiële) klanten is noodzakelijk om die positie te houden.

De bibliotheek wil de groep die nu in hoofdzaak de centrale bibliotheek bezoekt als vertrekpunt nemen voor de opzet van het gebouw. Dit betekent dat wordt gestreefd naar een modern, dynamisch, multimediaal centrum waar veel aandacht is voor gemak, beleving, verrassing en ontmoeting. Een hoogwaardige cultureel profiel en veel aandacht voor de individuele wensen en behoeften van bezoekers hoort daarbij, evenals ruime openingstijden (gestreefd wordt naar ca. 70 openingsuren per week) en een grote hoeveelheid computers, o.a. voor individuele raadpleging van de catalogus, toegang tot internet, officeapplicaties, gaming etc. In de bibliotheek is ook een kunsttleen gevestigd, waar een breed scala aan kunstwerken kan worden geleend.

Uiteraard moet de bibliotheek er daarnaast ook zijn voor andere groepen. Binnen het stedelijke netwerk van bibliotheken is dit de functie van vooral de wijkfilialen. Zij zijn breder georiënteerd en richten zich in het bijzonder op kinderen en ouderen, maar ook op bijvoorbeeld vluchtelingen en immigranten. Voor veel nieuwkomers is de bibliotheek de eerste plek waar zij naartoe gaan, omdat die plek hen informeert over onze samenleving en tegelijkertijd de verbinding met het land van herkomst in stand houdt. Trefwoorden bij de brede maatschappelijke functie van het stedelijk bibliotheeknetwerk zijn: leren lezen, mediawijsheid, lage drempel/hog plafond, emancipatie, permanente educatie, vermaak, verstrooiing. Tal van promotionele en culturele activiteiten in het kader van de leesbevordering, educatie en overdracht van kennis en cultuur horen hier natuurlijk onlosmakelijk bij.

Filmbezoek

Ook de wereld van de filmvertoning verandert snel. Nieuwe bioscoopformules hebben hun intrede gedaan, de Home Cinema is in opkomst, steeds meer films komen beschikbaar via internet. Door de digitalisering is de aloude 35mm filmkopie van 25 kilo terug gebracht tot een gewichtloos databestand. Het transport van die kopieën gaat niet meer per vrachtauto, maar via het internet. De bereikbaarheid van die filmkopie is daardoor niet meer beperkt tot de distributeur en de bioscoopexploitant, maar reikt direct tot de consument die waar en wanneer hij maar wil over die filmkopie kan beschikken.

Wat niet verandert, is dat mensen graag uitgaan. Daarbij is er een groeiende behoefte aan kwaliteit: lekker eten, hoogwaardige ambiance, goede film. Hiervoor hebben mensen in toenemende mate meer tijd en meer geld over. Het gebouw wordt een pleisterplaats voor iedereen die houdt van film- en audiovisuele kunst. De doelgroep kan worden aangeduid als 'de avontuurlijke consument': mensen die open staan voor visuele en auditieve verrassingen, die intellectueel uitgedaagd willen worden, die authenticiteit weten te waarderen en die gelijkgestemden willen ontmoeten.

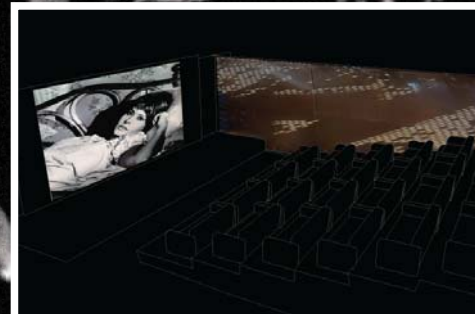
Het Artplex wil zich gaan manifesteren als een gezaghebbende intermediair, een actor die selecteert en ordent en op die manier artistieke betekenis geeft aan de overvloed aan beeldmateriaal dat via allerlei media tot ons komt. De programmering wordt veelzijdig en zal variëren van zwijgende films met levende muziek via speelfilms, korte films, documentaires, animatiefilms e.d. tot videokunst, mediakunst en games. Daarnaast zal er natuurlijk aandacht zijn voor de presentatie van het cinematografisch erfgoed. Tot voor kort bleef die beperkt tot de toevallige beschikbaarheid van al dan niet goed geconserveerde filmkopieën, maar door de digitalisering is ook de beschikbaarheid van deze films enorm toegenomen. Verder zullen er archief films worden getoond in samenwerking met het Nederlands

Filmmuseum en zal er speciale programmering zijn zoals het documentaireproject DocuZone, filmeducatieprogramma's, Cinemama, kinderfilms en klassiekers uit de wereldcinema.

In het gebouw wordt het beeldmateriaal straks zowel theateraal in bioscoopzalen als museaal in expositieruimtes gepresenteerd. Daarnaast zal gericht geprogrammeerd kunnen worden voor kleine groepen. Die groepen zullen herkenbaar zijn als zogenaamde communities met specifieke belangstellingen die zich via het internet manifesteren. Voor deze groepen zal gebruik worden gemaakt van de kleine, luxueus uitgevoerde zalen (zalen met bv. 15 of 25 fauteuils) die zich eveneens in het gebouw zullen bevinden.

Bij alle vertoningen, grootschalig of kleinschalig, zal de allerhoogste technische kwaliteit en een hoog comfort worden nagestreefd. Mede hierdoor zullen filmfestivals graag hun thuisbasis in het complex hebben. De intensiteit en de gezamenlijke beleving zorgen ervoor dat 'de bios' straks echt anders is dan het 'filmpje kijken' thuis op de bank. De horeca completeert het filmgerelateerde uitgaan in drie verschijningsvormen: café, grand-café/restaurant en koffiecorners.

Op momenten dat de zalen niet worden gebruikt voor de eigen programmering, kunnen zij worden verhuurd. De zalen zijn aantrekkelijk omdat zij over alle mogelijke vormen van projectietechniek beschikken. Samenwerking met de Jaarbeurs zou een goede mogelijkheid zijn. Daarnaast zal vanzelfsprekend voor bijzondere voorstellingen van archiefmateriaal worden samengewerkt met de Universiteit Utrecht (name ten behoeve van de studierichting Film- en televisiewetenschap) en wellicht straks ook de Faculteit Kunst, Media & Technologie van de Hogeschool voor de Kunsten (als die naar Utrecht verhuist).

Kunsteducatie

Ook de kunsteducatie is de laatste jaren, door maatschappelijke ontwikkelingen en wijzigingen in het overheidsbeleid, sterk in beweging. Het leggen van een goede inhoudelijke relatie tussen de kunsten en het onderwijs heeft fors aan belang gewonnen. Daarnaast is de wisselwerking met enerzijds de wereld van de professionele kunsten en anderzijds de amateurkunst sterk toegenomen. Belangrijk is recentelijk de functie die de kunsten wordt toegedacht in het verbeteren van de leefbaarheid in de wijken. De rol die de centra voor de kunsten hierbij kunnen spelen is meervoudig; naast aanbieder van kunsteducatieve activiteiten kunnen ze ook optreden als bemiddelaar, samenwerkingspartner, facilitator en soms producent.

Instellingen voor kunsteducatie hebben, mede door toedoen van veranderde publieksvoorkeuren, hun aanbod uitgebreid en is er meer aandacht gekomen voor kortlopende en pluriforme activiteiten (zoals: festivals, workshops, kunstreizen, begeleiding bij kunstbezoek, enz.). Jaarcursussen worden steeds vaker opgedeeld in seizoenscursussen en er wordt steeds meer aanbod ontwikkeld voor specifieke doelgroepen (zoals: popworkshops, wereldmuziek, vooropleiding voor het kunstvakonderwijs, seniorenactiviteiten en activiteiten op maat voor bedrijven of scholen).

Doordat de lokale overheid minder is gaan subsidiëren en de concurrentie op de culturele markt is toegenomen, moet er steeds marktgericht gewerkt worden. Binnen de strategische visie van het UCK zijn een flexibele organisatie en een aantrekkelijke huisvesting daarvoor van essentieel belang. Het UCK wil de acht kunst disciplines die het thans aanbiedt, te weten muziek, dans, theater, musical, schrijven, beeldende kunst, fotografie en video, bijeenbrengen in één centrumlocatie. Zo ontstaat een bruisende cursusplek waar op het gebied van kunsteducatie iedereen iets van zijn gading kan vinden. Belangrijk daarbij is dat de doelgroepen in aanzienlijke mate zullen overlappen met die van bibliotheek en Artplex. Het gebouw op het Smakkelaarsveld moet de plek worden waar amateurs elkaar treffen voor kort- of langlopende cursussen, projecten, uitvoeringen en presentaties.

Naast de vrijetijdsmarkt zal het UCK zich met specifieke programma's gaan richten op de scholen en de wijken. Voor het wijkgericht werken wordt gestreefd naar een herkenbaar UCK in de wijken Leidsche Rijn, Overvecht en Zuid. Door de combinatie van enerzijds een veelzijdig cursusaanbod op een centrale plek en anderzijds een decentrale benadering van de scholen en de wijken kan het UCK optimaal uitvoering geven aan zijn taken: zoveel mogelijk kinderen, jongeren en volwassenen in aanraking brengen met kunst en bevorderen dat veel van hen hun creatief talent verder tot ontplooiing brengen..

Feiten en cijfers

Het gebouw zal 45.000 m² bruto vloeroppervlak beslaan. Naar verwachting 50% hiervan zal benut kunnen worden door de bibliotheek, het Artplex en het UCK. De rest is beschikbaar voor de woningen.

Het gebouw zal ca. 75 miljoen euro gaan kosten, waarvan 15 miljoen voor de inrichting.

Gestreefd wordt naar ongeveer 100 woningen en 260 parkeerplaatsen. De parkeerplaatsen zijn voor de helft voor de woningen. De woningen worden aan de noordzijde en aan de zuidzijde ontsloten, via aparte entrees.

In het gebouw wordt een voorziening opgenomen voor het stallen van 600 fietsen.

Het Smakkelaarsveld wordt ook een belangrijk verkeerskundig knooppunt. Zowel de HOV als de nieuwe trambaan zullen de locatie kruisen; dit betekent dat beide dwars door het nieuwe gebouw zullen rijden.

De openbare inschrijving voor de architectenselectie van het nieuwe multifunctionele gebouw op het Smakkelaarsveld in Utrecht is gestart. Hierbij is inmiddels duidelijk dat naast de Centrale Bibliotheek ook het Artplex (inclusief de kantoren van het Nederlands Film Festival, het Holland Animation Film Festival, Illuster en andere filmgerelateerde instellingen) hierin zal worden gehuisvest. Met andere culturele organisaties (zoals het Utrechts Centrum voor de Kunsten) vinden nog gesprekken plaats om te onderzoeken of zij eveneens in het gebouw een plek kunnen krijgen.

Het selecteren van de juiste architect is de eerste en belangrijke stap in de voorbereiding van de nieuwbouw. Tot 10 maart konden architecten zich inschrijven. Een jury onder voorzitterschap van de voormalig Rijksbouwmeester van Vlaanderen bOb van Reeth koos op 4 april 2008 uit de inzendingen een zevental architectenbureaus.

De geselecteerde architectenbureaus wordt gevraagd een visie te ontwikkelen. Deze visie presenteren zij eind mei aan de jury. Er komt daarnaast een presentatie van de visies in de bibliotheek en op internet.

De planning

Inwoners krijgen de gelegenheid hun mening te geven over het nieuwe gebouw. Hoe dit precies in zijn werk zal gaan, wordt nog uitgewerkt. De jury betreft de mening van de inwoners bij het selectieproces en het advies aan het college van burgemeester en wethouders.

Voor de zomer moeten de Bibliotheek en de Stichting Artplex een Programma van Eisen opstellen alsmede een gezamenlijke exploitatiebegroting. Naar verwachting neemt de gemeenteraad na de zomer van 2008 een besluit over het programma voor de nieuwbouw. Dan is ook duidelijk welke architect het gebouw gaat ontwerpen.

Als in het najaar van 2008 een positieve beslissing kan worden genomen over de benodigde investering, zal het vervaardigen van een voorlopig en definitief ontwerp naar verwachting nog ongeveer een jaar vergen. Na het doorlopen van alle juridische procedures in 2010 zou idealiter in het voorjaar van 2011 met de bouw gestart moeten worden, zodat het complex op woensdag 12 december 2012 kan worden geopend.

